

Chicago (including Western suburbs) newsletter

Bigger is better

In Amerika is alles groter dan in de rest van de wereld. Dat is tenminste wat de inwoners van dit land geloven. Ik moet toegeven dat ze daar vaak gelijk in hebben. Maar ze geloven ook dat hun land daarom superieur is. Hoe groter, des te beter.

En daar leven ze dan ook naar. Met vier procent van de wereldbevolking verbruiken ze (of moet ik zeggen we?) ongeveer een kwart van alle energie in de wereld. En eisen vervolgens dat de regering, je weet wel die mensen die geacht worden de belastingen tot een minimum terug te brengen en niemand die een geweer hanteert een strobreed in de weg te leggen, er voor zorgt dat de benzine minder dan 2 dollar per gallon moet kunnen kosten. Een gulden vijftientig per liter is echt te veel, meneer. Dat kan ik mijn Ford F-150 (de meest verkochte automobiel, een *pick-up truck* met een gemiddeld verbruik van 1 op 6) niet aandoen, meneer. Weer een bewijs dat gevoel voor juiste verhoudingen niet de sterkste kan van dit volk is.

Maar het is wel waar. Heel veel dingen hier zijn echt gewoon groter. Groter dan ergens anders. En groter dan nodig is. En vaak ook groter dan goed is. Of is het toch beter om de zaken groots aan te pakken? Laten we voor een antwoord een aantal voorbeelden aan een nader onderzoek onderwerpen.

Een lapje vlees

Amerikaanse lappen vlees zijn legendarisch. En met reden. Niet dat *Jack and Jill* elke dag een 14 *ouncer*, ruim een pond, aan *beef* naar binnen werken. Maar het is heel gewoon om elke dag een flinke lap op de barbecue te leggen. En twee keer opscheppen is ook een goede gewoonte die niet alleen aan kinderen is voorbehouden.

De eerste keer dat we Amerikanen op het avondeten hadden presenteerden we trots een Hollandse maaltijd. Aardappelen, twee soorten traditionele groentes, bloemkool met saus en sperzieboontjes met gefruite uitjes, ik ben de enige die van spruiten houdt dus dat ging niet door, ze hebben ze hier overigens wel. En een stukje vlees. We hadden de maat al aangepast aan de gewoontes hier, dus voor iedereen een flink stuk. Varkenslap in dit geval. Lente uitjes en Champignons in het vet van de lap bakken, stukje blauwader kaas erop. Lekker, lekker. Maar, eh, tja, dat was wel een beetje gênant. Want na de eerste ronde werd er opnieuw opgeschept. En dan hoort er van elke soort een tweede portie te zijn. Waar is de schaal met vlees? Oh, die is er niet. Dus geen *second helping*?

Is het vlees nou zo goedkoop dat ze zo gewoon zijn er zo veel van te consumeren? Nou, eigenlijk niet nee. Maar het is van oudsher de gewoonte om een flink stuk vlees te braden, of om van de *roast* een dikke lap te snijden. En dan mag je best nog een keer opscheppen. Dat is een teken van gezonde rijkdom, en een onderhand diep ingeslepen gewoonte. Kleine porties kun je wel kopen, en dan is de prijs vergelijkbaar met Nederland of goedkoper. Maar forse lappen zijn de norm. De grootste die wij tot nu toe hebben toe bereid paste maar net op de grill. En dan hebben we het over 20 bij 45 centimeter. Daar hebben we dus met bezoek twee dagen van kunnen genieten.

Restaurants leiden deze race en bieden een stuk vlees alleen nog maar in de maten groot en groter aan. *Country buffets* leren al van jongs af aan dat twee of drie keer opscheppen normaal is. En barbecuen als norm valt of staat ook met de maat van de vleeslappen die uitlekkend van de marinade op de (meestal elektrische) vlam sudderen. Bij mijn eerste bezoek aan de

Verenigde Staten ben ik de confrontatie met zo'n supergrote biefstuk aangegaan, en heb tot mijn schande een deel op mijn bord achter moeten laten. Dat was me nog nooit gebeurd! Sindsdien heb ik een heilig ontzag voor de Amerikaanse slager en zijn producten.

Een lap vlees

Wat 'n heerlijk land. Nergens zie je, elke dag opnieuw weer mensen, en niet een maar gelijk busladingen vol, die zwaarder zijn dan ik. Waar je ook bent, want je ook doet, altijd is er wel iemand die zelfs mijn postuur verre in de schaduw stelt. En wat nog mooier is, ze schamen zich er totaal niet voor.

Als je dacht in de Amsterdamse metro dikke achterwerken te zien, dan moet je hier eens komen kijken. Je komt mensen tegen die een draaideur, en die moet je verplicht gebruiken in elk publiek gebouw, niet doorkomen vanwege het formaat van hun achterkant. Daar doet vervolgens niemand moeilijk over. Beetje brede *bumm*, dat is dan maar zo. Dan doet de bewaker wel de rolstoel deur open. Schaamt ook niemand zich voor. In de trein zit ik achter iemand die in z'n eentje bijna de hele tweezits bank inneemt. Zijn hoofd zit bijna in het midden. Wat is dat voor aso, ken je geen plek late voor iemand anders? Oeps, sorry, u zit al strak tegen de raamkant aangedrukt.

Volgens de statistieken mag een derde van de bevolking zich *obese* noemen, en dat percentage neemt nog steeds toe. Ook al op jonge leeftijd is men vaak flink aan de maat. *America, the land of the great* neemt wel een erg wrange draai op deze manier. Waar komt dat toch vandaan? En doen ze er niks tegen?

Mijn observatie is dat een van de redenen waarom ze er niks aan doen de Amerikaanse gewoonte van leven en laten leven is. Amerikanen geven weinig commentaar op mekaars voorkeuren en gedrag. Op TV en op papier mag dat anders lijken, maar in het dagelijks leven is het een heel tolerant volkje. Het soort van sociale afkeuring dat dikke mensen in Nederland dagelijks ten toon valt ontbreekt hier. Hoe kolossaal je ook bent, niemand voelt de in Holland onbedwingbare neiging een gemaakt leuke opmerking die alleen voor anderen bedoeld is te maken, je na te staren of er zelfs maar van op te kijken. Met enige regelmaat, niet dagelijks of wekelijks, maar toch geregeld kom ik op straat personen tegen die de maatvoering van gezellig dik al een hele tijd terug overschreden zijn. Armen die breed uitsteken omdat er recht onder de oksel geen plek meer is. Een buik die tot halverwege de bovenbenen hangt. Daar een maillot overheen, waarschijnlijk uit noodzaak, maar het accentueert wel, en niet flatteus, en een strak T-shirt. Oren die nog maar net zichtbaar zijn tussen de volvette uitlopers van de nek. En niemand, werkelijk niemand, kijkt er van op of om. In elke Europese stad of dorp zou er allang een oproer zijn uitgebroken om de dikkerd heen. Hier niets van dat alles. Hooguit een groepje puber meisjes die giechelend omkijken. Maar die giechelen om alles dus dat telt niet. Ik heb het een keer of twee gecontroleerd en een tijd achter zo een fenomeen aangelopen. Ik weet het, dat hoort niet. Maar de noodzaak tot voortdurende observatie teneinde de thuisblijvers te informeren dwingt mij wel vaker tot hachelijke avonturen. Alhoewel ik ook in deze gevallen geen sociale feedback mocht constateren, was duidelijk waar te nemen dat het bewegingsapparaat wel feedback gaf. Hele negatieve feedback om precies te verstaan. Niet alleen ging het lopen met veel moeite gepaard, de hele tijd was ik bang dat de persoon in kwestie om zou vallen, de longen moesten om de 30 meter bijgetankt worden met een paar extra teugen lucht en tussendoor kreeg ik onbedwingbaar associaties met race paarden in volle draf. De aluminium wandelstok, een zeer kloek exemplaar, werd niet voor de lol meegedragen. Feedback die een duidelijke waarschuwing voor de gebruiker van dat lichaam moet zijn! Nou ja, een roker stopt ook niet als ie elke dag moet hoesten bij het opstaan.

Ik weet ook wel dat het vervelend is om nageroepen te worden, en om direct of met grapjes, duidelijk gemaakt te worden dat je te dik bent. Maar het is wel een controle middel over hoe je eruit ziet. Ik weet maar al te best dat de pondjes er al aan zitten voordat je door hebt dat ze er zitten. En hier waar de mogelijkheden tot consumeren ongelimiteerd zijn ontbreekt die feedback.

En vlak niet uit dat eten, veel eten, een ingebakken onderdeel van de cultuur is. Uit lunchen is normaal, en meetings die in een lunch doorlopen ook. En dan laat je een stevige sandwich, portie *fries* er bij, met een kleine *salad*, een *soda*, en een *brownie* als afsluiting aanrukken. Niks geen een broodje ham en een broodje kaas met een glas karnemelk. Een stevige *burger* als ontbijt is ook gewoon. En een tussendoortje moet kunnen, bijvoorbeeld *onion rings* met saus. En een lekkere reep om de middag routine te doorbreken is heel normaal.

Maat houden is geen uiting van goed karakter hier. De porties die voor ontbijt, lunch en snack worden gepresenteerd zijn belachelijk. Wat wij in Nederland een sandwich noemen vinden ze hier maar een beginnetje. En die hoor je aan te vullen met een grote cola en een zak chips. Anders ben je niet vol. Over de pasta salades en de warme lunch bij de Chinees die een populair alternatief zijn wil ik het niet eens hebben, want al zijn de middagpauze porties kleiner dan tijdens het avondmaal, het blijven calorie bommen. En veel verschil in maatvoering met wat je normaliter bij restaurant "De Chinese Muur" als avondmaaltijd kunt bestellen zie ik niet. En de verleiding tot nog ongezonder eten is erg groot. Bijna elk blok in de stad telt wel een McDonalds, Wendy's of Burger King. Of een Sbarro (pizza en lasagne), Dunkin' donuts (wat denk je), Panda (Chinees) of een Corner Bakery (lekker brood, grote porties).

Ook voor thuisgebruik zijn ruime hoeveelheden de norm. Oké, dat *sirloin* ('n soort biefstuk) alleen in flinke stukken wordt verkocht voldoet aan het verwachtingspatroon, maar dat je schepijs in de supermarkt alleen in porties van 5 *quarts* kunt krijgen vond ik schokkend. Dat is een kleine huishoudemmer vol. Nu zijn de koelkasten wel weer groot genoeg voor zulke emmers, maar het blijft een raar gezicht, een emmer ijs op tafel.

Artsen maken zich blijkens krantartikelen duidelijk zorgen over het feit dat die porties buiten proportie zijn. Een beetje McDonalds maaltijd, big burger, grote frites en een grote cola, en ik heb uitgelegd wat het woord groot hier inhoudt, levert al snel meer Calorieën op dan een gewone maaltijd. En de maat van een portie groeit. Wat bij McDonalds begin jaren zeventig de normale en ook enige verkrijgbare maat friet was, is nu alleen nog maar als *small* verkrijgbaar. En je hebt ook *large*. Deze *fast-food* gigant uit Oakbrook adverteert met als reclame voor een driedubbele hamburger: *you should eat three meals a day. Make this them.* Qua aantal calorieën niet eens zo ver bezijden de waarheid. En van wat ik hoor over veel kinderen wordt deze reclame oproep zelfs door ouders serieus genomen.

Waar de verpakking in ieder geval duidelijk over is zijn de calorieën. Op elke verpakking staan ze vermeld, per portie en niet per 100 gram of zo. En een portie is meestal een natuurlijke maatvoering zoals één koekje, één glas melk, een snee brood enzovoort. Ook het percentage dat de verschillende voedingsstoffen zoals eiwitten, mineralen en vitaminen aan een dagelijkse gezonde voeding bijdragen staat altijd vermeld. Ook McDonalds publiceert zijn kritische maten in de winkels. En een broodjeszaak kan je na doorvragen best wel vertellen hoeveel energie er in die *turkey 'n cheddar* met *salad/tomato/mayo* on *rye* zit. Meestal meer dan je denkt.

Er zijn wel duidelijke verschillen in het percentage dikke mannen en vrouwen en de aard van de dikte tussen de verschillende groepen in de samenleving. In de *Loop*, het zakencentrum waar ik elke werkdag m'n schamele loon moet verdienen, zie je minder dikkerds dan in de suburbs. Dat wordt dan weer goedge maakt door het formaat van de molligen die er wel zijn.

Op vakantie, bijvoorbeeld in Florida, kom je weer meer extreem dikke mensen tegen. Maar valt óók pas echt op hoeveel gewone mensen dik zijn. Want in Disney World kom je de gewone Amerikaan tegen, die net als de Nederlander op vakantie liefst een glimmend trainingspak aan trekt.

Joris driepitter

Melk moet, en is goed voor elk. Zeker, dat hebben ze hier ook goed begrepen. Niet alleen de opgroeiende jeugd, maar ook de ouderen die met hun broze botten een grote kostenpost voor *Medicare* vormen, worden aangezet tot het consumeren van genoeg van dit kostelijke, natuurlijke, maar in Japan niet erg populaire, product.

Je kunt er dan ook nooit genoeg van drinken, en de supermarkten staan klaar om de klant van dienst te zijn. Daarom is melk niet verkrijgbaar in liter verpakkingen. En zeker niet in een kleinere verpakking. De standaard melk verpakking is een kloeke gallon, drie komma acht liter. In een plastic fles, nou ja container, met handvat. Als het echt moet is er ook een tweeliter variant in plastic te koop, maar daar moet je wel naar zoeken.

Alternatieve melk, dus zonder hormonen, wordt in glazen flessen verpakt. Beter voor het milieu. En in de verkoop met twee liter in één fles. Gelukkig zit er een soort van handgreep ingebouwd zodat je het krenge tenminste tussen je hand kunt klemmen. Anders was het helemaal niet te tillen!

Ook andere zuivel producten zijn in excessief formaat verkrijgbaar. Danootjes zijn hier erg populair. Ze heten hier, hoe toepasselijk, *Dannon*, een naam die hier als een bekend Japans camera merk klinkt. Verkrijgbaar in de bekende bekertjes en net zo achterlijk duur als in Nederland. Per eenheid goedkoper zijn de halve liter pakken. Maar nog goedkoper, voor de grootverbruiker, zijn emmers van bijna twee liter inhoudt. Daar staan de rekken in de supermarkt dan ook vol mee.

Alleen kaas is niet in grote plakken te krijgen. Dat is weer een Hollandse specialiteit. Alleen doen ze hier wel altijd twee of meer plakken op een broodje. Wat wel weer in groot verpakking is te krijgen is geraspte kaas, *cheddar*, *gorgonzola* of *mozzarella*. In een verpakking waar je een voetbalelftal z'n pizza's mee kunt bedekken.

De auto

Amerikaanse auto's zijn aan de buitenmaat te groot om te parkeren, van onderen is de wegligging waardeloos, en van binnen verbruiken ze te veel benzine zonder de inzittenden veel meer plek te bieden als in een Europeaan of Japanner. Klopt. Is allemaal waar. En toch is het in dit land heerlijk om erin te rijden. Hier krijgen ze me niet in een Europeaan, zelfs niet in een Duitse *Edelcarosse*.

Een Amerikaanse auto is makkelijk vijf meter lang. En tussen de twee voorstoelen zit voldoende ruimte voor een middelgrote koelbox. En aan de zijkant voldoende plek om je arm ongegeneerd breed uit te leggen zonder het glas van de deur te raken. Parkeren is geen probleem. Moeilijk manoeuvreren om file te parkeren komt bijna niet voor want alleen in het stadscentrum kan en moet je langs de straat parkeren, en in een parkeergarage zijn de plekken groot genoeg. En een krasje op de plastic bumper is niet erg. De wegen zijn breed, zo ontzettend breed. Het is dat het niet mag en er zeer op gecontroleerd wordt, maar het op de motor tussen de file doorrijden is hier eerder een lust dan een last, zelfs met een superbrede Harley of Gold Wing. Zo veel breedte zit er in die wegen. Terwijl de auto's hier zoals gezegd niet smal zijn! En bochten zijn afwezig, of breed van opzet, dus dat de besturing vaag is en de super zachte vering de auto in elke bocht scheef laat hangen als een negatief werkende

motorfiets is geen probleem. Dat de bandjes in bochten wel erg gemakkelijk piepen draagt alleen maar bij aan de avontuurlijkheid van de reiservaring.

Rechtuit rijden doen deze automobielen overigens heel erg goed. Het stuur hoeft je niet echt vast te houden, en dankzij de *cruise control* hoeft de voet ook al niet op het gaspedaal te duwen. Het deinen, het passagiers misselijk makende op en neer hobbelen van de auto zonder dat de weg daar veel aanleiding voor hoeft te geven wordt tegengewerkt door de ook door de achterpassagiers afzonderlijk te bedienen airconditioning die het mogelijk maakt dat iedereen in de *minivan* in de juiste frisheid kan baden. Luister, we zijn hier in Amerika, dus elk probleem moet met technologie op te lossen zijn!

Het formaat van auto's is een zegen voor grote gezinnen. Een *minivan*, 8 personen kunnen er ruim in, is normaal. En even duur als een Europese middenklasser. Een *van*, met drie of vier achterbanken in plaats van twee, komt ook veel voor. Het favoriete model van Mexicaanse families dus. En ze zijn even duur want minder luxe in uitrusting.

Zo'n grote auto poetsen is nog een hele klus. Wasstraten zijn dan ook zeer gebruikelijk. Thuis de auto een lekker sopje geven komt net zo min voor als in Nederland. Alleen onze tegenoverbuurman sopt elk weekend zijn Mercedes *convertible*. Maar dat is dan ook de *pick-up car*. Dat is heel iets anders dan een *pick up*.

Het land

Amerika is groot, en de bijna grenzeloosheid tussen de staten maakt dat gevoel nog sterker. En omdat Canada erg op de Verenigde Staten lijkt tel je die ruimte er voor het gemak ook makkelijk bij. Je kunt dus heel ver rijden en toch dezelfde muntsoort, taal, maar ook soorten wegen en huizen houden.

Maar het is vooral dat het zo groot lijkt omdat het zo leeg is. En als er mensen op een kluitje wonen is het gelijk een hele grote kluit zoals *Chicagoland* of *greater New York*. De hele bevolking van Vlaanderen plus Brussel resp. Nederland bij mekaar rondom één *downtown* gegroepeerd.

Het gevoel van ruimte en oneindigheid is het best voelbaar op de prairie. Voor je een rechte weg tot aan de einder. Links en rechts uitzicht op maïs (of soja) zo ver het oog reikt. In de achteruitkijkspiegel dezelfde horizon die je door de voorruit ziet. De snelheidsmeter wijst 70 mijl per uur aan, maar de deinende zachtheid van de vering en de breedte van de weg maken dat je uren aaneen door kunt rijden zonder moeheid te voelen. *Cruise control* inschakelen, alle verkeer rijdt even hard dus (bijna) geen inhaal manoeuvres, de muziek spreidt rust uit in het interieur, en de airco houdt de gemoederen op een prettige temperatuur. De kinderen kunnen zelf regelen hoe ze het achter willen hebben. Van de zomer zijn we in één (lange) rit van Boston naar Chicago gereden. Met een ommetje bovenlangs New York en door Pennsylvania. Is goed te doen als je van het type bent die in de nacht door kan rijden.

Dat boerderijen hier groter zijn mag algemeen bekend worden verondersteld. Maar wat dat betekent verbaast toch iedere keer. Niet kilometers lang, maar uren lang op snelweg snelheid rij je langs dezelfde gewassen. Hoezo monocultuur?

De natuur maakt het land ook eindeloos. Bossen zijn uitgestrekter dan je waar dan ook in West Europa tegenkomt. Je kunt urenlang, een hele dag als het moet, door bosgebied rijden. Let wel, we hebben het over auto rijden, niet over fietsen. En dan de autoweg op en drie uur later zit je in New York of Boston.

De truck

Vrachtauto's zijn het symbool van het moderne Amerika. Vervangen ze in de jaren vijftig de trein als voornaamste transportmiddel in dit grote land, nu maken ze opnieuw furore als laatste schakel in het E-commerce proces van klik op de thuis PC tot aan de deur.

Een *truck* is een grote trekker. Die wordt ook vaak *tractor* genoemd om naamsverwarring met bestelauto's op steroiden te voorkomen. De voorsnuit is al langer dan in Europa de hele cabine. Ze zijn ook hoger. En achter de cabine een slaapruijnte die groot genoeg is voor vader, moeder en nog heel wat kroost. Dan nog een extra lang stuk waar de oplegger op komt te liggen. En dan de oplegger, de *trailer*. Ook al een buitenmaat. Bij mekaar toch al gauw vijf meter of meer langer dan je in Nederland maximaal op de weg ziet.

En er zijn er veel van. Tijdens mijn *commute* kom ik elke dag langs een spoor emplacement. Daar hoort altijd een distributie centrum bij. Twee honderd en vijftig laadperrons voor vrachtwagens en op vrijdagmiddag staan ze bijna allemaal vol. En zo zijn er tientallen plekken in Chicago en omstreken. Rondom de vliegvelden herhaalt zich dit. En dan heeft UPS nog een enorm distributiecentrum in het zuiden van de stad nokkievol gevuld met groot gegroeide *Commers* (van Gend en Loos, weet u nog) en *trucks*. Donkerbruin zo ver je kunt kijken.

Tijdens de avonduren zijn de *trucks* vrolijk verlicht. Bovenop de cabine, op de zijkanten, aan de onderkant, boven en onderlangs de trailer, hele kerstbomen achterop. Tijdens onze nachtelijke escapade door de oostelijke Staten, zo in het Westen van Pennsylvania toen het donker begon te worden, begonnen we ook langere rijen lampjes te zien. Nog langere *trailers*? Dat kan bijna niet. Toen we er eentje passeerden zagen we wat het was. Een *juggernaut*, een trekker met twee opleggers. Die schijn je dus echt niet overdag tegen te komen, maar in de avond mogen ze de weg op. Aan snelheidsbeperkingen en tachograaf doen ze niet met deze monsters. Want de vracht moet op tijd op de plaats van bestemming zijn, ook hier. Bij een maximum snelheid van 65 mph, 104 kph, moet je 75 (120) rijden om de vrachtwagens in te kunnen halen. Ook deze *double burgers*!

Winkelen

De *mall* is uitgevonden in Amerika, en is de kern van het winkelgebeuren. Er bestaan verschillende variaties van, maar gezamenlijk kenmerk is dat ze groot zijn. Groot van oppervlak, brede autowegen er naar toe, grote parkeerplaatsen er omheen. En grote winkels. En helemaal niet gezellig.

Maar je kunt er alles krijgen, het is er droog en warm, en met de restaurants, bioscopen en recreatieve voorzieningen meegeteld die er ook altijd bijhoren, zijn ze een dagje uit voor het hele gezin. De meeste *malls* zijn *strip malls*, een strook winkels langs een grote weg. Soms alleen maar winkels, maar de grotere, zoals Danada hier in Wheaton, zijn vele hectares groot en bevatten, al is dat niet het goede woord, ook restaurants en natuurlijk een *multiplex*, een bioscoop met meer dan tien zalen. Nadeel is dat je buitenom van winkel naar winkel moet. Dat doet men dan ook meestal met de automobiel.

Indoor malls kennen dat euvel niet, maar zijn dunner gezaaid. Woodfield in Schaumburg is een van de grootste van de wereld. Bestaat eigenlijk uit een aantal *malls*, verbonden door korte maar brede autobanen tussen de parkeervelden, en bij mekaar opgeteld groter dan die ene *mall* in Minneapolis. Er zijn ook luxe *malls* zoals Oakbrook waar design winkels geflankeerd worden door waterpartijen en de muzak live op een vleugel wordt gespeeld. En dan zijn er ook nog de *malls* die als een middeleeuwse burcht op een verhoging tussen immense parkeerplaatsen staan en die in feite uit vier winkels bestaan, ieder in een

windrichting uitstekend. Bijna altijd dezelfde vier winkels. Hoezo is de markt al verdeelt door de grote jongens?

Binnenin de *mall* vinden we een zee aan ruimte. De *first floor* is ruim vijf meter hoog en de *second floor* minstens net zo hoog en in het midden open zodat je niet het gevoel hebt binnen te zitten. Zo bieden ze veel meer dan Hoog Catharijne of Zuidplein het idee van flaneren in een subtropische badplaats, inclusief palmen, rotspartijen, terrasjes en boetiekjes midden op straat.

De tegenhanger van de *mall* heet *main street*, in Chicago verdeelt over Michigan Avenue ten noorden van de Chicago rivier en State street in de *loop*, maar in de meeste plaatsen gewoon *main street* geheten. *Main street* is heel Amerikaans, maar dan op de manier van de cowboy. Iedere plaats heeft er een, iedereen vindt ook dat het zo hoort, maar de enige *Main street* wiens voortbestaan echt verzekerd is, is die ene in Disneyland. Want als puntje bij paaltje komt, zoals in het seizoen tussen *Thanksgiving* en kerst, dan wordt de mall opgezocht en niet *main street*. Dat elk stadje er wel een heeft komt door *private-public partnerships*. Zo is de recente wederopstanding van *main street* Wheaton door een samenspel van nieuwe gemeenteverordeningen (lees subsidies) en LaSalla bank die een nieuw lokaal hoofdkantoor neer wilde zetten geregeld. Zonder dit soort verborgen overheidsingrijpen zou *small town* USA helemaal alleen maar woonwijk zijn.

Boodschappen doen

Als je ooit in Frankrijk in een *supermarché* bent geweest, dat heb je een beeld van hoe een gemiddelde Amerikaanse supermarkt eruit ziet. Groot, met heel veel licht, ruime paden, een grote afdeling vis en een nog grotere voor vlees. Ook hier weer veel verse vis, inclusief aquaria met kreeften met vastgeplakte scharen en poot. Alleen de groente afdeling is hier veel groter. Maatje kleine Albert Hein zal ik maar zeggen. In de groente afdeling van de Dominicks in Glen Ellyn op Roosevelt past zelfs een complete grote AH.

De gangen zijn zo breed dat je mekaar altijd makkelijk kunt passeren. Overal hangen borden die duidelijk leesbaar aangeven wat waar te vinden is. Rekken zijn niet te hoog. En genoeg kassa's die ook in voldoende mate bemand zijn om lange rijen te voorkomen. En altijd genoeg wagentjes om niet te hoeven zoeken. Daar hoeven uiteraard geen muntstukken in gestopt te worden. Wat nog meer? Oh ja, 24 uur per dag open, 7 dagen per week.

En de keuze? Nou, daar denken wij zeer genuanceerd over. De keuze qua groente en fruit is beter dan in Nederland. Niet alleen meer vers, maar ook meer soorten. Naast de complete avocado familie komen we ook drie soorten zoete aardappels tegen, nog ongeveer tien andere soorten tropisch fruit die ik in Nederland alleen van Surinaamse winkels ken en dan nog niet alle, ongeveer acht soorten sla die ook echt van elkaar verschillen en een brede keuze aan verse en al gesneden paddestoelen. En natuurlijk alle groentes die wij in Nederland ook hebben. In de zomermaanden wordt de sla fris gehouden door een berekening systeem waar je even rekening mee moet houden. De eerste keer liep ik bijna een uur met natte mouwen rond.

De keuze in meeneem maaltijden en (bijna) vers klaargemaakt is ook verbluffend. In eerste instantie denkt je dat het een mirakel is dat er nog mensen zijn die de moeite nemen om te koken. En ook voor feesten en partijen, ook voor speciale feestdagen, is alles voorverpakt en in maten vanaf een persoon maaltijden tot "we trakteren de hele afdeling en willen nog genoeg overhouden voor de burens" verkrijgbaar. De diepvries afdeling is verdeelt over twee straten, gangen met aan weerszijden over een lengte van twintig meter kasten met diepvries. Maar wat veel andere producten betreft is de keuze eigenlijk maar een halve keuze. Er zijn wel tien soorten salsa saus, maar behalve "te doen", "heet", en "de tranen rollen me over de wangen heet" is er niet veel verschil tussen. Al die soorten cola lijken net als in Nederland

ook als twee druppels water op mekaar. Tien soorten salami die zo te proeven uit dezelfde fabriek komen. De vele variaties voorverpakte worsten passen wel perfect in de voorgesneden broodjes, maar echt vakmanschap komt er niet meer aan te pas. En de keuze uit biersoorten is al helemaal onevenwichtig. De misschien dertig soorten Amerikaanse bieren uit de ketels van de grote brouwers nemen aan de muur ongeveer twaalf bij twee meter ruimte in (breed maal hoog, een doos diep). Europese en andere bieren hebben een rek van vier meter lang en anderhalve meter hoog. Binnen dat ene rek, en in Wheaton zitten daar niet eens Belgische bieren tussen, daarvoor moeten we naar Lombard of Naperville, zit tien keer meer smaakverschil dan in die hele muur Amerikaanse brouwsels. Nee, dat is geen keuze, dat is vermeerdering van slechte middelmaat. En goede paté is alleen in speciaalzaken te krijgen. Bijvoorbeeld in die *liquor store* in Lombard. Franse kaas? Een kleine Edah zou er meer van maken. Wel weer vijftien soorten cheddar, en al is dat geen vieze kaas, hij haalt het niet bij een zachte Camembert.

Ook de alternatieve winkel, die heet hier *Wholefood Market*, is van dit formaat. Niks geen oud pandje waar je een krakende trap op moet of waar onbespoten groente in kleine en al lang afgeschreven kistjes ligt oud te worden. Groot, ruim, goed verlicht, met kinderopvang voor winkelende moeders en een café waar je redelijke koffie en gebak kunt krijgen. En meer soorten groente, gezonde pasta, fruitdrink, en tropische vruchten dan ik ooit voor mogelijk had gehouden. En voor de deur zelfs een heus fietsenrek. Die ene keer dat we over stoepen laverend met onze Batavus rijwielen de reis ondernamen stonden ze er moederziel alleen in geparkeerd. Want ook bewuste eters rijden auto.

Op de regel dat winkels groot moeten zijn, en dat groter ook beter is, is ons een uitzondering bekend. Onze woonplaats Wheaton telt de kleinste winkel van Illinois, en een van de kleinste van de USA. De *Pop corn shop* op Front Street heeft geen adres, want deze snoepwinkel is al meer dan 30 jaar in een steeg tussen twee winkels gevestigd. Alles wat je er van buitenaf aan ziet is een rode deur en een soort van overkapping erboven, een ronde namaak zonnehemel van rood namaak-fluweel. Het namaak karakter is zeer prominent. Door de deur heengekomen sta je in de winkel, nog geen meter, 38 inches in precies te zijn, breed. Aan de linkermuur een kast, uiteraard niet te diep, met potten snoep. Heel Hollands eigenlijk, alleen de drop ontbreekt. Die kast gaat een meter of vier door, en daarna is het fornuis, een toonbank met twee grote gaspitten voor de popcorn *skillets* zoals pannen hier met een ouderwets woord heten. Als ik er in sta kunnen andere mensen er langs, maar makkelijk is anders. Voorin kun je een zakje pakken, en daar doe je het snoep in. Voor drie dollar kun je zo'n zak al goed vol krijgen. Iedereen wacht netjes op z'n beurt, voorkruipen kan ook bijna niet, en staat ook mis in zo'n ouderwetse winkel, dus al je alleen popcorn wil roep je dat bij binnenkomst. De zak staat dan voor je klaar tegen de tijd dat je vooraan bent gedrongen. Dan begint de terugreis, langs de mensen die na jou de winkel zijn binnengekomen. Mgrff, *excuse me*, oeps...

Diversiteiten

De volgende onderwerpen verdienen een afzonderlijke behandeling, maar vallen wel binnen het kader van deze nieuwsbrief. Daarom een korte opsomming

Treinen

Als de bewoners van de Betuwe willen weten hoe het is om een majeure goederenspoorlijn door het dorp te hebben, dan moeten ze hier in Wheaton komen kijken en luisteren. Buiten de spitsuren denderen de goederen treinen af en aan door het Christelijke stadje. Soms met twee naast elkaar (er liggen drie paar rails naast elkaar). En de lengte zou in Nederland niet eens op een rangeer emplacement passen. Meer dan honderd wagons van elk 12 tot 15 meter, met drie tot vier diesel locs die de boel trekken. Echte monsters, niet van die opgevoerde vrachtwagen

zoals in Nederland. Een machtig gezicht, zeker als de hoorn, die we zelfs bij zuidenwind nog kunnen horen ook al ligt het spoor twee kilometer noordelijker, het concert van grommende diesel, krakende assen, ratelende koppelingen, en aanlopende remmen ondersteunt.

Glaasje prik?

Je had, met de maat van de koffiebekers en de Amerikaanse voorkeur voor groot-groter-grootst in gedachten waarschijnlijk al gedacht dat limonade, wat ze hier *softdrink*, *soda* of *pop* noemen, hier in dezelfde mate vergroot wordt aangeboden. *You bet!* Maar een waarschuwing is op zijn plaats. Maak de klerk achter de toonbank duidelijk dat hij “*go easy on the ice*” moet doen. Wat de niet normaal grote bekers worden voor het volschenken met de drank waar het om gaat absurd volgeladen met ijs. Als je niet op past ben je in drie kloeke slokken door de frisdrank heen en wordt het ijs knauwelen. En als die ijsblokjes nog lekker zouden smaken! Voor de hygiëne wordt er hier in Chicago fluor en nog zoiets doorheen gegooid. Dat proef je niet alleen, dat ruik je ook! Op afstand.

Pretpark

Sinds kort telt Nederland ook een *six flags*, het vroeger Walibi. Wij hebben de zes vlaggetjes hier in de buurt pas bezocht. *Zes roller coasters*, en twee kleintjes, elk capabel om zelfs de sterkste maag ondersteboven te draaien en een straaljager piloot te desoriënteren staan klaar om het bezoek te tormenteren. En als zelfs dat nog niet genoeg is kun je altijd nog naar Orlando. Waar de Disney Corporation niet alleen vier pretparken, drie waterparken, en nog enige andere mogelijkheden om je geld uit te geven in de aanbieding heeft (een 5-day pass voor een volwassene kost 263 dollar), maar de concurrentie ook zijn best doet je te verleiden. En omdat een echte *roller coaster* nog niet eng genoeg is krijg je een bril en een koptelefoon op zodat elke visuele of auditieve relatie met de werkelijkheid ontbreekt en je volledig in de macht van de creatieve nazaten van Walt bent. Als je rustig zittend naar een 3D film kijkt wordt je al meegenomen in de bewegingen. In een rijdend karretje is dat helemaal van de wereld. Bij wat misschien nog de minst ruige is, *Dinoland USA*, moesten we het kroost onder de bank vandaan plukken. De *Tower of Terror* hebben we toen maar niet meer gedaan.

Werken in the USA – bigger salaries?

De vraag die iedereen stelt, omdat het daar uiteindelijk om gaat nietwaar, is die van de pegels: betaald het beter in de V.S.?

Gewoon ja zeggen is niet onwaar maar te makkelijk. Om te beginnen moeten we rekening houden met hoeveel belasting betaald moet worden, en de kosten voor het levensonderhoud spelen ook een rol. Als je in New York gerieflijk wil wonen ben je iets meer, nou heel veel meer, kwijt dan in Drenthe. En dan in Chicago trouwens ook.

Wat ik er van mee maak, de officiële cijfers kunnen jullie zelf op Internet nalezen, is dat in de IT wereld de salarissen al snel meer dan het dubbele van het Nederlandse niveau zijn. Een ton, in dollars, is voor een Java programmeur met aanleg voor ontwerpen en goede communicatie vaardigheden en twee of drie jaar ervaring niet ongewoon. Bij een Internet opstart verdienen je minder, maar de optie regelingen zijn weer ruimer. Er moet in het laatste geval wel flink gebuffeld worden, 70 uur per week is normaal, maar als je in Nederland iets op wil bouwen moet je ook flink de handen uit de mouwen steken.

Een lagere school onderwijzeres komt hier aan 35 tot 40 duizend dollar per jaar, en een politie agent, uniformdienst, zit daar iets onder. De super hoge salarissen van CEO's en super programmeurs geven hier ook aanleiding tot hoon en spot omdat ze te vaak niet worden waargemaakt, maar niemand voelt zich geroepen ze aan de kaak te stellen. Waarschijnlijk hopen ze het zelf ooit nog eens zo ver te brengen.

Wat hou je van dat geld over? Nou, aardig wat. Het leven is op zich duurder, maar niet de 50 tot 100% die de salarissen hoger zijn. En de belastingdruk is lager. En wat ook opvalt is dat juist luxe goederen, dure auto's, goud en diamanten, grote TV's en computers, goedkoper zijn dan in Europa.

De 7 maal 24 uur economie

Niet alleen dat alles, nou ja bijna alles, groter is, er is ook een zeer aanwezig gevoel dat er in een dag te weinig uren zit. Eigenlijk wil men de dag groter hebben. Dat lukt niet, de natuurwetten worden hier in de buurt (Fermi lab) wel tot het uiterste opgerekt maar voorlopig leven wij mensen nog in een Newtoniaanse werkelijkheid en is de dag voor iedereen even lang. Dus wordt hij kunstmatig verlengd. Met als gevolg dat de winkels niet alleen door de week van minimaal 8 tot 10 open zijn, en van zondagsluiting hebben ze hier niet gehoord, zelfs autodealers zijn tot in de kleine uurtjes open, alleen banken niet, maar bankieren kun je ook in de *drive-thru*, sommige winkels zijn elk uur van de dag, elke dag open. Als je wilt kun je om 4 uur 's morgens naar de Kinko's om een kopie van college aantekeningen te laten maken. Of een plaatje dat je van het internet hebt geplukt op een uitnodiging voor een feestje printen. Niet dat ik op dat uur ben gaan kijken, maar toen ik er toch moest zijn heb ik de dienstdoende klerk gevraagd of je inderdaad op elk uur van de dag service kunt krijgen. Een enthousiast YES gevolgd door bovenstaande voorbeelden was de reactie.

De supermarkt is uiteraard ook de hele nacht open. Dat de apotheek, die onderdeel is van elke grote kruidenier, open is kan ik billijken, maar een hele supermarkt? Hoe het midden in de nacht is weet ik niet, maar om 11 uur zijn er door de week nog 2 kassa's plus die van de *pharmacy*, drie in totaal dus, in gebruik. De kassa van de *liquor store* is dan al een uur dicht. Hebben ze iets waar je 's nachts behoefte aan hebt, verkopen ze dat na 10 uur niet meer want dat is de enige plek waar drank mag worden afgerekend. Wheaton is een gristelijke stad, op die wijze uitgesproken althans, en alles dat zonde is of kan worden of daartoe kan worden aangewend is aan strakke regels onderworpen. Bij de kassa van de *pharmacy* kun je ook gewone boodschappen afrekenen, ook overdag trouwens.

Zijn Amerikanen blij met die 24 uur beschikbaarheid van alles wat hun hartje kan begeren? Daar ben ik niet zo zeker van. De mensen die we er over spreken vinden het zelf belachelijk. Tot 's avonds laat op is tot daar aan toe, maar de hele nacht? En zondag de hele dag? Waar is dat goed voor? En het personeel zit er ook niet echt om te springen. Zeker niet de *college kids* die toch tegen de helft van het personeel in het weekend uitmaken niet. Die doen liever andere dingen op de late zaterdagavond. Ook in Wheaton.

Addendum – de verkiezingen

Sorry hoor, dat kon ik ook niet weten, dat ze er zo'n puinhoop van zouden maken tijdens de verkiezingen. Maar ik heb het goed gemaakt. We zijn, toen ze nog druk bezig waren stemmen te tellen, naar Florida gegaan. Met de hele familie, we wisten niet hoe lang het ging duren, op naar de bejaarden staat om te kijken hoe de oudste moderne democratie belachelijk werd gemaakt.

En ik moet zeggen, Florida is inderdaad anders. De tweetaligheid, de bijna totale segregatie tussen bevolkingsgroepen, dat taxi chauffeurs nooit Amerikaan zijn, dat ken ik allemaal al van Chicago. Maar dat een stuk land waarvan de bewoners zo volstrekt geen voeling met hun omgeving hebben, Florida is maar net 100 jaar lid van de unie en pas sinds die tijd serieus bevolkt, merendeels met toeristen en gepensioneerden of, maar pas in enige hoeveelheid sinds 1958, met Cubanen, in ieder geval mensen die er niet zijn geboren en getogen en net zo goed ergens anders hadden kunnen wonen, zijn eigen wetten en regels, die voor de hele wereld

zichtbaar gigantisch knullig in mekaar gedraaid zitten en net zo vaak aan laarzen worden gelapt dan dat ze daadwerkelijk gehanteerd worden, het is niet de eerste keer dat de verkiezingen in Florida een zooi zijn, zo serieus kan nemen dat complete legioenen aan advocaten er aan te pas moeten komen om Antonius en Octavianus, althans de trieste hedendaagse versies daarvan, in de strijd te ondersteunen om tot een uitslag te komen, dat is toch wel heel erg sterk. Toch?

De beelden van slechtziende gepensioneerden, die dan weer met en dan weer zonder bril op, de kiesbiljetten inspecteerden op de mate van doorpriktheid van ronde vlakjes zijn de hele wereld rondgegaan. Niemand in Florida, ook niet de Secretary of State in haar Pierrot achtige make-up, geeft zich blijkbaar rekenschap van wat dit betekent voor het imago van de V.S. En hoe belachelijker ze in de nationale media worden gemaakt, en hoe meer zorgen federale politici en commentatoren zich op CNN en MSNBC maken over de repercussies op politiek en economisch vlak, in het openlucht rusthuis tussen de golf van Mexico en de Atlantische Oceaan is het veel belangrijker dat de maandelijkse check van het *pension fund* binnenkomt en of *Coleman's Great American Buffet* weer een *retiree* korting heeft op de Apple Pie op woensdagmiddag.

Wat ik maar wil zeggen is dat de Amerikaanse presidentsverkiezingen worden beslist op een weliswaar niet bureaucratisch maar wel Kafkaësk podium, in een staat met evenveel inwoners als Nederland op een ruim vier keer zo grote oppervlakte, maar met minder hoogteverschil dan Holland (hoogste punt Florida 345 voet), waar de ene helft geen Spaans wil spreken en de andere geen Engels wil leren, de ene helft niet eens High school heeft afgemaakt en de andere helft dat diploma heeft gehaald voordat Kennedy president werd, waar de ene helft in een pretpark werkt en de andere helft daar twee keer per jaar de kleinkinderen naar toe neemt, waar de ene helft niet mag stemmen (onder 18, immigranten, maar ook als je ook maar een keer ooit bent veroordeeld tot gevangenis straf mag je in Florida nooit van je leven meer stemmen) en de andere helft niet weet op wie ze heeft gestemd, en advocaten en rechters nu zo'n chaos hebben gecreëerd dat het federale hooggerechtshof zich bevoegd acht in te grijpen. Maar wat er ook in Florida gebeurt, op 18 December kiest het *Electoraal college* een nieuwe president. Hopen we. Toch?